

Universiteit Antwerpen
| Faculteit Rechten

Aansprakelijkheid voor andermans daad en zaken

Thierry Vansweevelt
Universiteit Antwerpen

ALLIC-Antwerp Liability and Insurance Chair

Aansprakelijkheid voor gebrekkige producten

Huidig recht: wet van 25 februari 1991: heeft Richtlijn 85/374/EEG ingevoerd

Wetsvoorstel Boek 6 BW: art. 49 heft de Wet Productaansprakelijkheid op

Wetsvoorstel Boek 6 BW: hoofdstuk 7, art. 6.43 – 6.57: integreert de Wet Productaansprakelijkheid in Boek 6 BW

Kortom: er verandert niets: dezelfde wetsbepalingen zijn van toepassing, enkel in een ander kleed, met een henummering in Boek 6 BW.

Productaansprakelijkheid
en productveiligheid

Dimitri Verhoeven

6

Interuniversitair Centrum voor
Aansprakelijkheid en Productveiligheid

intersentia

Aansprakelijkheid van aanstellers (art. 6.15 BW)

Huidig recht: art. 1384, lid 3 oud BW: *“De meesters en zij die anderen aanstellen, voor de schade door hun dienstboden en aangestelden veroorzaakt in de bediening waartoe zij hen gebezigd hebben.”*

Kritiek: wetsbepaling heeft de tand des tijds goed doorstaan.

Wat kan beter: een helderde formulering en schrapping van ‘meesters’ en ‘dienstboden’.

Definitief ontwerp WG 2019: *“De aansteller is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn aangestelde tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van zijn functie en waarvoor deze laatste zelf aansprakelijk is of zou zijn indien zijn aansprakelijkheid niet bij wet werd beperkt of uitgesloten.”*

Wetsvoorstel Boek 6 BW: art 6.15 BW:

“De aansteller is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn aangestelde tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van zijn functie, als gevolg van zijn fout of een ander tot aansprakelijkheid leidende feit.

De aansteller is de persoon die voor eigen rekening in feite gezag en toezicht op het gedrag van een ander kan uitoefenen.”

Kortom: bevestiging art. 1384, lid 3 oud BW + codificatie rechtspraak

Aansprakelijkheid voor dieren (art. 6.18 BW)

Huidig recht: art. 1385 oud BW: *“De eigenaar van een dier, of terwijl hij het in gebruik heeft, degene die zich ervan bedient, is aansprakelijk voor de schade die door het dier is veroorzaakt, hetzij het onder zijn bewaring stond, dan wel verdwaald of ontsnapt was.”*

Definitief ontwerp WG 2019: *“De bewaarder van een dier is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door dit dier. Artikel 5.160, tweede lid, is van toepassing op deze aansprakelijkheid.”*

Wetsvoorstel Boek 6 BW: art 6.18 BW:

“De bewaarder van een dier is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door dit dier. De bewaarder is de persoon die voor eigen rekening de macht van leiding en controle heeft over het dier. De eigenaar wordt vermoed bewaarder van het dier te zijn, tenzij hij bewijst dat de bewaring bij een ander berust.”

Kortom: bevestiging foutloze aansprakelijkheid art. 1385 oud BW + codificatie rechtspraak : feitelijk vermoeden van bewaring wordt wettelijk vermoeden + geen overname rechtspraak Hof van Cassatie over normaal en voorzienbaar gedrag dier en eigen fout slachtoffer => aansprakelijkheidsverdeling

Aansprakelijkheid voor zaken (art. 6.17 BW)

Huidig recht: art. 1384, lid 1 oud BW: *“Men is aansprakelijk niet alleen voor de schade welke men veroorzaakt door zijn eigen daad, maar ook voor die welke veroorzaakt wordt door de daad van personen voor wie men moet instaan, of van zaken die men onder zijn bewaring heeft.”*

Kritiek? Talrijke betwistingen over het begrip ‘gebrek’ van de zaak: ‘intrinsiek’ of ‘extrinsiek’ of ‘inherent’, ‘aantasting van de structuur’?

Wetsvoorstel Boek 6 BW: art. 6.17 BW:

“De bewaarder van een zaak is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door een gebrek van die zaak.

De bewaarder is de persoon die voor eigen rekening de macht van leiding en controle heeft over de zaak. De eigenaar wordt vermoed de bewaarder van de zaak te zijn, tenzij hij bewijst dat de bewaring bij een ander berust.

Een zaak is gebrekkig wanneer zij door een van haar kenmerken niet de veiligheid biedt die men gerechtigd is te verwachten in de gegeven omstandigheden.”

L. Cornelis, De buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door zaken: rechtsvergelijkend onderzoek, België, Frankrijk, Nederland, Bondsrepubliek Duitsland, Kluwer, 1982.

J. Tanghe, Het gebrek in het leerstuk van de zaakaansprakelijkheid, Intersentia, 2022.

Aansprakelijkheid voor zaken

Wetsvoorstel Boek 6 BW: art. 6.17 BW:

“De bewaarder van een zaak is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door een gebrek van die zaak.

De bewaarder is de persoon die voor eigen rekening de macht van leiding en controle heeft over de zaak. De eigenaar wordt vermoed de bewaarder van de zaak te zijn, tenzij hij bewijst dat de bewaring bij een ander berust.

Een zaak is gebrekkig wanneer zij door een van haar kenmerken niet de veiligheid biedt die men gerechtigd is te verwachten in de gegeven omstandigheden.”

Kortom:

- ❖ Bevestiging foutloze aansprakelijkheid
- ❖ Wettelijk weerlegbaar vermoeden eigenaar=bewaarder
- ❖ Wijziging gebreksbegrip: veiligheids criterium => Wet Productaansprakelijkheid
- ❖ Geen revolutie: deel van de rechtspraak verwijst nu al naar het veiligheids criterium als gebreksbegrip

Aansprakelijkheid voor instorting van gebouwen: opheffing

Huidig recht: art. 1386 oud BW: *“De eigenaar van een gebouw is aansprakelijk voor de schade door de instorting ervan veroorzaakt, wanneer deze te wijten is aan verzuim van onderhoud of aan een gebrek in de bouw.”*

Ontwerp WG + Wetsvoorstel Boek 6 BW: Opheffing aansprakelijkheidsregel

Motivering:

- Gebouwen vallen onder het begrip ‘zaak’ => art.6.17 BW
- Schadegevallen met gebouwen vaak niet door instorting, maar brand en ontploffing => wet van 30/7/1979 op Preventie Brand en Ontploffing
- Verlichting bewijslast: geen bewijs van instorting gebouw vereist die het gevolg is van gebrek aan onderhoud of gebrek in de bouw

Aansprakelijkheid voor minderjarigen (art. 6.13 BW)

Huidig recht: art. 1384, lid 2 oud BW: *“De vader en de moeder zijn aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door hun minderjarige kinderen. De hierboven geregelde aansprakelijkheid houdt op, indien de ouders, onderwijzers en ambachtslieden bewijzen dat zij de daad welke tot die aansprakelijkheid aanleiding geeft, niet hebben kunnen beletten.”* = **weerlegbaar vermoeden van aansprakelijkheid**

Kritiek?

- Begrippen ‘goede opvoeding’ en ‘voldoende toezicht’ zijn vage begrippen die vaak verschillend worden geïnterpreteerd door rechtspraak
- Bij tegenbewijs blijven de slachtoffers ofwel in de kou ofwel staan zij t.o.v. een minderjarige insolvabele => beter solvabele partij aanduiden
- Aansprakelijken voor schadegevallen veroorzaakt door minderjarigen kunnen zich verzekeren

Voorstel werkgroep: **foutloze aansprakelijkheid** + **specificering** aansprakelijke persoon

Definitief ontwerp WG 2019, art 5.156 BW: *“Ouders, adoptanten, voogden en pleegzorgers, die gezag hebben over de persoon van een minderjarige zijn aansprakelijk voor de schade waarvoor deze laatste zelf aansprakelijk is of zou zijn indien hij meer dan twaalf jaar was. Wie op basis van het eerste lid aansprakelijk kan worden gesteld, is verplicht deze aansprakelijkheid te verzekeren. De Koning bepaalt de voorwaarden voor deze verzekering.”*

Aansprakelijkheid voor minderjarigen

Wetsvoorstel 2023: art 6.13 BW:

“Ouders, adoptanten, voogden en pleegzorgers, voor zover zij het gezag hebben over de persoon van een minderjarige, zijn foutloos aansprakelijk voor de schade door deze laatste veroorzaakt door zijn fout of door een ander tot aansprakelijkheid leidende feit.

Nieuw: *Zij zijn echter niet aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door een minderjarige van zestien jaar of meer indien zij aantonen dat deze schade niet het gevolg is van een fout in het toezicht van hun kant.*

De Koning neemt de nodige maatregelen tot invoering van een verplichte verzekering die de in dit artikel bepaalde aansprakelijkheid dekt.”

Toelichting wetsvoorstel:

-Uitbreiding toepassingsgebied: niet enkel ouder, wel wie gezag heeft over de persoon van de minderjarige

-Uitzondering op foutloze aansprakelijkheid: geringere impact ‘ouders’ op gedrag minderjarige > 16 jaar > grotere maturiteit en zelfstandigheid
> ook juridisch: AO, testament, ...

Aansprakelijkheid voor minderjarigen

Toelichting wetsvoorstel:

-Geringere impact 'ouders' op gedrag minderjarige > 16 jaar > grotere maturiteit en zelfstandigheid > ook juridisch: AO, testament, ...

-Kritiek op bepaling en motivering:

- 'impact' verwijst naar toezicht en fout: heeft geen enkel belang in een foutloze aansprakelijkheid.

-Door herinvoering van het begrip 'toezicht' om aan de aansprakelijkheid te ontsnappen => rechtsonzekerheid

-Opnieuw meer rechtszaken over het begrip 'toezicht'

-Minder bescherming voor slachtoffer van schadegevallen veroorzaakt door + 16 jarige

-Welk toezicht kan men nog uitoefenen op 16-17-jarigen?

-Invloed van verzekeraars? Wanneer 'ouders' het tegenbewijs van voldoende toezicht kunnen bewijzen, moet de verzekeraar niet dekken

-Maar nadelig voor minderjarige: die wel zelf aansprakelijk kan worden gesteld!

-Eventueel 'ouders' aansprakelijk wegens gebrekkige opvoeding?

Aansprakelijkheid voor minderjarigen: Verzekeringsplicht

Toelichting wetsvoorstel:

-Verstrenging aansprakelijkheid 'ouders' => verplichte aansprakelijkheidsverzekering

-Koning bepaalt de regels die gelden voor zo'n aansprakelijkheidsverzekering

-**Kritiek op verplichte aansprakelijkheidsverzekering: Advies Commissie voor verzekeringen**

-Afzonderlijke verzekering of herwerking van het KB 12/1/1984 BA-Privéleven?

-Op wie rust de verzekeringsplicht?

-Controlesysteem verzekeringsplicht + sancties voor wie plicht niet nakomt?

-Wettelijk verplichte verzekering => niet-tegenwerpelijkheid van excepties, zoals de opzettelijk veroorzaakte schadegevallen (familiaal geweld) en zware fouten (dronkenschap) => verhoging schadelast => verhoging premie => strenger acceptatiebeleid

-Tariferingsbureau?

-Gemeenschappelijk Waarborgfonds?

=> Cie. Verzekeringen: vraagt schrapping verzekeringsplicht

Aansprakelijkheid personen met toezicht op anderen

Wetsvoorstel Boek 6 BW, art. 6.14 BW:

“§1 Wie op grond van een wettelijke of reglementaire bepaling, een gerechtelijke of administratieve beslissing of een contract ermee belast is op globale en duurzame wijze de levenswijze van andere personen te organiseren en te controleren, is aansprakelijk voor de schade die deze laatsten Door hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidende feit veroorzaken terwijl zij onder zijn toezicht staan.

§2 Een onderwijsinstelling is aansprakelijk voor de schade die haar leerlingen door hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidende feit veroorzaken terwijl zij onder haar toezicht staan.

§3 De personen bedoeld in de paragrafen 1 en 2 zijn niet aansprakelijk indien zij aantonen dat de schade niet te wijten is aan een fout in het toezicht van hun kant.

§4 De Koning neemt de nodige maatregelen tot invoering van een verplichte verzekering die de in dit artikel bepaalde aansprakelijkheid dekt .”

Aansprakelijkheid personen met toezicht op anderen

Wetsvoorstel Boek 6 BW, art. 6.14 BW:

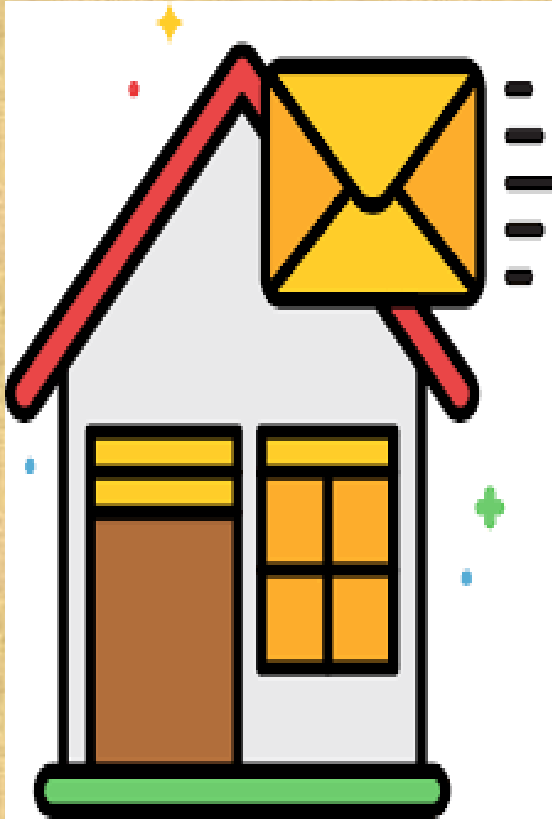
- **Waarom: samenleving is sterk gewijzigd sinds 1804; niet enkel ouders en onderwijzers die toezicht uitoefenen**
- **Aansprakelijkheid voor andermans fout uitbreiden, maar niet grenzeloos:**

=> wettelijke, reglementaire bepaling, gerechtelijke of administratieve beslissing of contract: instelling voor geesteszieken, pleegvoogden, inrichting aan wie bij rechterlijk bevel minderjarigen worden toevertrouwd, wzc, enz.

- ⇒ **Globaal en duurzaam: meerdere aspecten (voeding, logies en verplaatsing) + toezicht van korte duur is niet voldoende (geen sport- of jeugdvereniging)**
- ⇒ **Onderwijsinstelling: < art. 1384, lid 4 oud BW: onderwijzer => onderwijsinstelling**
- ⇒ **Verplichte aansprakelijkheidsverzekering**

Take home message

❖ Behoud en modernisering aansprakelijkheid voor

- producten
- dieren
- zaken: wel veiligheids criterium als gebreksbegrip
- gebouwen: opheffing, opgeslorpt door zaken
- aanstellers

❖ Nieuw:

- ❖ 'Ouders': foutloze aansprakelijkheid + verzekeringsplicht
- ❖ Na 16 jaar: weerlegbaar aansprakelijkheidsvermoeden
- ❖ Toezichthouders: globaal en duurzaam op basis van wet, reglement, contract, gerechtelijke/adm. beslissing + verzekeringsplicht
- ❖ => weerlegbaar aansprakelijkheidsvermoeden

Take home message

- ❖ Juridische vragen of suggesties of vonnissen:
- ❖ Thierry.vansweevelt@uantwerpen.be

Vragen?

Opmerkingen?

AANSPRAKELIJKHEID/VERZ.

